TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Quy định cụ thể hơn về thẩm quyền trưng mua, trưng dụng tài sản của cấp xã

14:14 03/11/2026

Từ thực tiễn phòng, chống thiên tai, dịch bệnh, cứu hộ, cứu nạn, các đại biểu Quốc hội đề nghị quy định cụ thể, minh bạch hơn về thẩm quyền trưng mua, trưng dụng tài sản, tạo điều kiện để chính quyền cơ sở chủ động xử lý tình huống khẩn cấp, đồng thời bảo vệ quyền lợi chính đáng của người dân.

Tiếp tục chương trình Kỳ họp thứ 2, Quốc hội khóa XVI, sáng 3/11, dưới sự điều hành của Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Khắc Định, Quốc hội thảo luận ở hội trường về dự án Luật Trưng mua, trưng dụng tài sản (sửa đổi).

Các đại biểu đánh giá cao tinh thần trách nhiệm của cơ quan chủ trì soạn thảo và cơ quan thẩm tra trong việc tiếp thu, chỉnh lý dự thảo luật, nhất là các nội dung liên quan bảo đảm quyền của người có tài sản, cơ chế hủy bỏ quyết định trái pháp luật, phương thức ban hành quyết định và trách nhiệm bồi thường.

Làm rõ điều kiện trao thẩm quyền cho Chủ tịch Ủy ban nhân dân cấp xã

Một trong những nội dung được đại biểu Quốc hội quan tâm góp ý kiến là quy định tại Điều 17 và Điều 24 của dự thảo liên quan đến thẩm quyền của Chủ tịch Ủy ban nhân dân cấp xã trong việc quyết định trưng mua, trưng dụng tài sản.

Theo dự thảo, Chủ tịch Ủy ban nhân dân cấp xã được quyền quyết định trưng mua, trưng dụng tài sản trên địa bàn để phục vụ phòng, chống thiên tai, dịch bệnh, cứu hộ, cứu nạn, trong trường hợp "cấp Trung ương, cấp tỉnh không trực tiếp tiếp cận hoặc chưa trực tiếp tiếp cận địa bàn".

Đại biểu Lò Thị Luyến, Phó Trưởng Đoàn đại biểu Quốc hội tỉnh Điện Biên. (Ảnh: THỦY NGUYÊN)

Đại biểu Lò Thị Luyến, Phó Trưởng Đoàn đại biểu Quốc hội tỉnh Điện Biên, thống nhất cao với việc phân quyền cho cấp xã bởi trong tình huống khẩn cấp, Chủ tịch Ủy ban nhân dân xã là người trực tiếp quản lý địa bàn và có mặt tại hiện trường phải có thẩm quyền huy động kịp thời phương tiện, tài sản để bảo vệ tính mạng, tài sản của nhân dân.

Tuy nhiên, đại biểu cho rằng, cụm từ "không trực tiếp tiếp cận hoặc chưa trực tiếp tiếp cận được địa bàn" chưa xác định rõ điều kiện phát sinh thẩm quyền.

Đại biểu Lò Thị Luyến lấy thí dụ về các trận lũ quét, sạt lở tại một xã ở miền núi, lực lượng cấp tỉnh chưa thể đến hiện trường nhưng chỉ đạo qua điện thoại, nếu Chủ tịch xã cứ phải chờ ý kiến hay chờ cấp trên tiếp cận thì sẽ lỡ thời điểm vàng cứu hộ, gây thiệt hại lớn về người và tài sản.

Đại biểu đề nghị nghiên cứu, quy định rõ thẩm quyền của Chủ tịch Ủy ban nhân dân cấp xã được thực hiện ngay khi tình huống đòi hỏi phải xử lý khẩn cấp tại địa bàn; đồng thời quy định trách nhiệm thông báo, báo cáo cấp tỉnh ngay sau khi ra quyết định, nhưng không đặt thêm thủ tục làm chậm việc cứu hộ, cứu nạn.

Đại biểu Hoàng Quốc Khánh (Đoàn Lai Châu) cũng thẳng thắn chỉ ra rằng điều kiện ràng buộc trong quy định của dự thảo chưa rõ ràng, gây khó khăn trong thực tiễn và làm hạn chế tính chủ động của chính quyền cơ sở.

Đại biểu Hoàng Quốc Khánh (Đoàn Lai Châu). (Ảnh: THỦY NGUYÊN)

"Khi xảy ra thiên tai, giao thông bị chia cắt nhưng thông tin liên lạc vẫn thông suốt, cấp tỉnh vẫn chỉ đạo từ xa thì có được coi là đã tiếp cận địa bàn hay chưa? Nếu không quy định rõ, Chủ tịch Ủy ban nhân dân cấp xã sẽ lúng túng không biết khi nào mình có thẩm quyền", đại biểu băn khoăn.

Từ mô hình chính quyền địa phương hai cấp và phương châm "4 tại chỗ", đại biểu Hoàng Quốc Khánh đề nghị bỏ điều kiện ràng buộc này để trao quyền chủ động thực chất cho người đứng đầu chính quyền cơ sở - lực lượng sát dân nhất, có mặt đầu tiên tại hiện trường.

Có chung mối quan tâm, đại biểu Dương Khắc Mai (Đoàn Lâm Đồng) cho biết, thiên tai có thể xảy ra đồng thời ở nhiều xã với nguồn lực tài chính khác nhau; do đó, đề nghị bổ sung trách nhiệm của cấp xã trong việc thông báo ngay quyết định huy động cho cấp tỉnh, thiết lập cơ chế điều phối thống nhất khi nhu cầu vượt quá khả năng xử lý của địa phương, tránh tình trạng đùn đẩy trách nhiệm.

Quy định trực tiếp trong luật các nguyên tắc xử lý tình huống đặc biệt

Từ thực tiễn công tác phòng thủ dân sự và cứu hộ cứu nạn tại các tỉnh Bắc Trung Bộ, đại biểu Ngô Nam Cường (Đoàn Nghệ An) nêu ra những bài học từ thực tế. Theo đại biểu, tại các xã miền tây bắc Trung Bộ, khi xảy ra mưa lũ, sạt lở, giao thông chia cắt và mất hoàn toàn liên lạc, việc mở đường cứu dân đòi hỏi phải huy động ngay máy xúc, máy ủi, xe tải có sẵn tại địa bàn.

Đại biểu Ngô Nam Cường (Đoàn Nghệ An). (Ảnh: THỦY NGUYÊN)

Tuy nhiên, khó khăn phát sinh là chủ sở hữu hoặc người quản lý tài sản đã sơ tán, không thể liên lạc để bàn giao trực tiếp. Do đó, đại biểu Ngô Nam Cường kiến nghị ba nhóm giải pháp cụ thể: trong tình huống thực sự cấp bách theo quyết định trưng dụng hợp pháp, cho phép tổ chức tiếp nhận và sử dụng tài sản ngay mà không cần chờ chủ sở hữu bàn giao trực tiếp.

Đồng thời, phải ghi nhận hiện trạng tài sản, thời điểm và lý do vắng mặt của người quản lý; làm rõ trách nhiệm bảo quản, vận hành, an toàn, hoàn trả và bồi thường, đồng thời thông báo ngay cho chủ tài sản khi có điều kiện liên lạc. Quy định trực tiếp trong luật các nguyên tắc, điều kiện của cơ chế đặc biệt này thay vì giao phó toàn bộ cho các văn bản dưới luật.

Đóng góp thêm về góc độ quân sự trong tình trạng khẩn cấp, đại biểu Lương Đình Hưng (Đoàn Nghệ An) đề nghị bổ sung thẩm quyền trưng mua, trưng dụng cho các chủ thể đặc thù như chỉ huy đơn vị cấp trung đoàn và tương đương trở lên, Chỉ huy trưởng Bộ Chỉ huy quân sự cấp tỉnh, Chỉ huy trưởng Ban Chỉ huy

quân sự cấp xã và đồn trưởng đồn biên phòng. Điều này nhằm bảo đảm khả năng huy động lực lượng nhanh chóng trong tình trạng chiến tranh hoặc tình trạng khẩn cấp về quốc phòng tại các vùng biên giới, biển đảo.

Quy định rõ cơ chế phối hợp "liên xã" trong trưng mua, trưng dụng tài sản

Đề cập đến tính đồng bộ trong thực thi pháp luật ở cấp cơ sở, đại biểu Phạm Văn Hòa (Đoàn Đồng Tháp) lưu ý rằng thiên tai, dịch bệnh thường không giới hạn trong địa bàn một xã. Do đó, Luật cần quy định rõ cơ chế phối hợp "liên xã" trong việc trưng mua, trưng dụng tài sản để tránh sự chồng chéo hoặc chênh lệch về giá cả.

Đại biểu Phạm Văn Hòa đặt câu hỏi "cùng một chiếc xe hay một loại vật tư, tài sản có giá trị như nhau mà xã A mua giá này, xã B mua giá khác thì sẽ rất khó khăn", từ đó đề xuất, trong trường hợp không thể thỏa thuận trực tiếp với người dân vì tình trạng khẩn cấp, Nhà nước vẫn phải quyết định trưng dụng một cách cương quyết, sau đó sử dụng các đơn vị dịch vụ định giá độc lập, trung lập để xác định mức bồi thường thỏa đáng, bảo đảm quyền lợi hợp pháp cho người có tài sản.

Đại biểu Phạm Văn Hòa (Đoàn Đồng Tháp). (Ảnh: THỦY NGUYÊN)

Bên cạnh đó, một số ý kiến cũng đề nghị bổ sung ngay vào Điều 21 của dự thảo Luật các nguyên tắc quản lý, xử lý tài sản đã trưng mua nhưng chưa sử dụng hết; quy định rõ trách nhiệm kiểm kê, phân loại, ưu tiên điều chuyển cho nhiệm vụ công hoặc thanh lý theo pháp luật về tài sản công, tuyệt đối không để xảy ra tình trạng xuống cấp, thất thoát, lãng phí.

Về thời hạn và căn cứ hủy bỏ quyết định trưng mua, trưng dụng, đại biểu Lò Thị Luyến cho biết, dự thảo quy định người đã ra quyết định phải hủy bỏ trong thời hạn 2 ngày khi phát hiện một trong ba trường hợp quy định tại khoản 1 Điều 9; đồng thời, bổ sung thẩm quyền đình chỉ, bãi bỏ quyết định trái pháp luật theo quy định của Luật Tổ chức Chính phủ, Luật Tổ chức chính quyền địa phương.

Tuy nhiên, khoản 1 Điều 9 còn có hai trường hợp khác: (điểm b) điều kiện, trường hợp trưng mua, trưng dụng không còn; (điểm c) hoặc tài sản không còn tồn tại vì lý do khách quan trước khi quyết định được thực hiện. Trong hai trường hợp này, quyết định có thể hợp pháp tại thời điểm ban hành nhưng sau đó không còn căn cứ thực hiện. Nếu người ban hành quyết định không chủ động hủy bỏ, nội dung các quy định của dự thảo Luật chưa làm rõ cơ chế yêu cầu chấm dứt việc thực hiện để bảo vệ kịp thời quyền của người có tài sản.

Từ phân tích trên, đại biểu đề nghị nghiên cứu bổ sung trách nhiệm của cơ quan, người có thẩm quyền trong việc kiểm tra, yêu cầu người đã ban hành quyết định hủy bỏ hoặc chấm dứt thực hiện quyết định khi căn cứ thực hiện không còn; xác định thời hạn xử lý và việc thông báo cho người có tài sản. Cơ chế này cần phân biệt với việc đình chỉ, bãi bỏ quyết định trái pháp luật để áp dụng chính xác.

Theo nhandan.vn